

การขับเคลื่อนโครงการวัด ประชา รัฐสร้างสุขของคณะสงฆ์จังหวัดนครสวรรค์
**Driving the Wat (temple), Pracha (people), Rat (State) for Happiness
Creation Project of the Sangha in Nakhon Sawan Province**

พีรพงษ์ ตลับทอง

มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย

Peerapong Talobtong

Mahachulalongkornrajavidyalaya University, Thailand

E-mail : peerapong.40519@gmail.com

บทคัดย่อ

การวิจัยเรื่องนี้มีวัตถุประสงค์ เพื่อ 1) ศึกษากระบวนการขับเคลื่อนโครงการวัด ประชา รัฐ สร้างสุข 2) ศึกษาความสัมพันธ์ของอิทธิบาท 4 กับกระบวนการขับเคลื่อนโครงการวัด ประชา รัฐ สร้างสุข และ 3) เสนอแนวทางการพัฒนาเพื่อขับเคลื่อนโครงการวัด ประชา รัฐ สร้างสุขของคณะสงฆ์ จังหวัดนครสวรรค์ ดำเนินการตามระเบียบวิธีวิจัยแบบผสานวิธี โดยเป็นการวิจัยเชิงปริมาณ ซึ่งเป็นการวิจัยเชิงสำรวจ ประชากร คือ วัด ตัวแทนองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น และตัวแทนชาวบ้าน จำนวน 377 รูปหรือคน วิเคราะห์ข้อมูลโดยหาค่าความถี่ ค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย ค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน ค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์แบบเพียร์สัน และการวิจัยเชิงคุณภาพ ด้วยการสัมภาษณ์เชิงลึกกับผู้ให้ข้อมูลสำคัญ ใช้เทคนิคการวิเคราะห์เนื้อหาและการตีความ

ผลการวิจัยพบว่า 1) กระบวนการขับเคลื่อนโครงการวัด ประชา รัฐ สร้างสุขของคณะสงฆ์จังหวัดนครสวรรค์ พบว่า การขับเคลื่อนโครงการวัด ประชา รัฐ สร้างสุขของคณะสงฆ์จังหวัดนครสวรรค์ตามหลักอิทธิบาทธรรม โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก และการขับเคลื่อนโครงการวัด ประชา รัฐ สร้างสุขของคณะสงฆ์จังหวัดนครสวรรค์ตามหลักการบริหาร โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก 2) ความสัมพันธ์ของอิทธิบาท 4 กับกระบวนการขับเคลื่อนโครงการวัด ประชา รัฐ สร้างสุขของคณะสงฆ์จังหวัดนครสวรรค์ พบว่า มีความสัมพันธ์เชิงบวกในระดับสูง โดยมีค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ ($r = 0.755$) อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.01 จึงยอมรับสมมติฐานที่ตั้งไว้ 3) แนวทางการพัฒนาเพื่อขับเคลื่อนโครงการวัด ประชา รัฐ สร้างสุขของคณะสงฆ์ จังหวัดนครสวรรค์ คือ 1) ประกาศนโยบาย 2) กำหนดคณะกรรมการ 3) อบรมให้ความรู้ 4) สำรวจพื้นที่ จัดทำแผนผังวัด และวิเคราะห์พื้นที่เพื่อการพัฒนา 5) จัดทำแผนปรับปรุง 6) ลงมือปฏิบัติ และ 7) สรุปผลการดำเนินงาน

คำสำคัญ : การขับเคลื่อน; โครงการวัด ประชา รัฐสร้างสุข; คณะสงฆ์

Abstracts

The objectives of the research were as follows: 1) to study the process of driving for Happiness Creation Project; 2) to study the relationship of Iddhipada 4 and the process of driving the project; and 3) To propose development guidelines for driving the project. This study was a mixed methods research consisting of the qualitative and quantitative research. For qualitative research, population was temples, representatives of the local government organization, and representative villagers of 377 people who participated. Statistics used in the research were frequency, percentage, mean, standard deviation, and Pearson's correlation coefficient. Qualitative research was done by in-depth interview with key informants by using descriptive content analysis technique and interpretation. **The results showed that:** 1) On the aspect of the process of driving the Wat (temple), Pracha (people), Rat (State) for Happiness Creation Project of the Sangha in Nakhon Sawan Province, it was found that the driving process of the project according to Iddhipada was overall at a high level. The side of driving, the project according to the principles of administration, overall, it was at a high level 2) The relationship of Iddhipada 4 and the process of driving the Wat (temple), Pracha (people), Rat (State) for Happiness Creation Project of the Sangha in Nakhon Sawan Province found that there was a high level of positive correlation. The correlation coefficient ($r = 0.755$) was statistically significant at the 0.01 level. 3) Development guidelines to drive the Wat (temple), Pracha (people), Rat (State) for Happiness Creation Project of the Sangha in Nakhon Sawan Province found that 1) policy announcement 2) committee designation 3) training 4) surveying the area, making temple plans and analyzing the area for development; 5) prepare an improvement plan; 6) take action; and 7) summarize the operating results.

Keywords : Driving; Wat Pracha Rat for Happiness Creation Project; Sangha

บทนำ

โครงการวัด ประชา รัฐ สร้างสุข เป็นหนึ่งใน 14 โครงการ ตามแผนยุทธศาสตร์การปฏิรูปกิจการพระพุทธศาสนา ซึ่งโครงการวัด ประชา รัฐ สร้างสุข เป็นการพัฒนาให้วัดเป็นศูนย์กลางของชุมชนเป็นเสาหลักในการพัฒนาคนให้มีคุณภาพทั้งด้านสุขภาพกาย สุขภาพจิต ปลูกฝังคุณธรรมจริยธรรมในการดำเนินชีวิต วัดจึงถือเป็นสถานที่สำคัญต่อวิถีชีวิตคนไทยต่อมามีวัดกลายเป็นสถานที่ผู้คนในทุกระดับมาใช้จนทำให้วัดกลายเป็นที่สกปรกไม่เรียบร้อยขาดการวางระบบการจัดการเพื่ออำนวยความสะดวกให้กับวัดรวมทั้งการจัดการสิ่งแวดล้อมและขยะภายในวัดยังไม่เป็นระบบโดยการนำแนวคิดเรื่อง 5 ส คือ สะสาง สะดวก สะอาด สร้างมาตรฐาน และสร้างวินัย มาเป็นแนวคิดในการพัฒนาวัดให้เป็นสถานที่สัปปายะเป็นอารามที่รื่นรมย์เจริญตาเจริญใจแก่ผู้พบเห็นเป็นระเบียบมีความสวยงามตามหลักภูมิสถาปัตยกรรมไทยและเป็นศูนย์กลางของชุมชนด้านจิตใจจึงมีความสำคัญและนำไปสู่การเสริมสร้างสุขภาวะทั้งสุขภาวะทางกายจิตสังคมและสุขภาวะทางปัญญา (ฝ่ายสาธารณูปการ มหาเถรสมาคม, 2563 : 3)

คณะสงฆ์จังหวัดนครสวรรค์ร่วมกับจังหวัดนครสวรรค์ จึงได้ดำเนินโครงการวัด ประชา รัฐ สร้างสุข พัฒนาวัดตามแนวทาง 5ส จังหวัดนครสวรรค์ โดยมีวัตถุประสงค์การดำเนินโครงการ ดังนี้ (สำนักงานพระพุทธศาสนาจังหวัดนครสวรรค์, 2562 : 76)

1. เพื่อชี้แจงวัตถุประสงค์และแนวทางการดำเนินโครงการวัด ประชา รัฐ สร้างสุข แก่วัดในจังหวัดนครสวรรค์
 2. เพื่อจัดระบบ วางระเบียบวัด ให้เป็นพื้นที่สปปายะ สำหรับพุทธศาสนิกชน เป็นรมณีสถานที่พร้อมใช้สำหรับการปฏิบัติธรรม
 3. เพื่อสร้างสัมพันธภาพที่ดีให้เกิดขึ้นระหว่างพระสงฆ์ ชุมชน ตัวแทนชุมชน องค์การทั้งภาครัฐ ภาคเอกชน ภาคประชาสังคม และภาคประชาชนให้เกิดความเข้มแข็ง
 4. เพื่อใช้แนวทาง “5 ส” พัฒนาวัดด้านกายภาพในการจัดการสิ่งแวดล้อมที่เอื้อต่อการสร้างเสริมสุขภาพ นำไปสู่สังคมที่ดี รวมถึงกิจกรรมเชิงพุทธ โดยก่อให้เกิดความเชื่อมโยงระหว่างวัดกับชุมชน ทำให้พระมีสุขภาพแข็งแรง วัดมีความมั่นคง ชุมชนมีความเข้มแข็ง
 5. เพื่อใช้กลไกประชารัฐในการขับเคลื่อน โดยการนำทุกภาคส่วนมาร่วมกันพัฒนาวัด เพื่อให้วัดเป็นศูนย์กลางชุมชนอย่างมั่นคงและยั่งยืน
 6. เพื่อขยายผลดำเนินงานสู่โครงการวัดตัวอย่างดีเด่น วัดพัฒนาตัวอย่างและอุทยานการศึกษาในวัด
- คณะสงฆ์จังหวัดนครสวรรค์ได้เข้าร่วมโครงการวัด ประชา รัฐ สร้างสุข พัฒนาวัดตามแนวทาง 5ส จังหวัดนครสวรรค์ ทั้งนี้เพื่อเป็นการพัฒนาวัด เพื่อจัดระบบ วางระเบียบวัด สิ่งที่สำคัญ คือ เพื่อสร้างสัมพันธภาพที่ดีให้เกิดขึ้นระหว่างพระสงฆ์ ชุมชน ตัวแทนชุมชน องค์การทั้งภาครัฐ ภาคเอกชน ภาคประชาสังคม และภาคประชาชนให้เกิดความเข้มแข็งและยั่งยืน ดังนั้นผู้วิจัยทำการศึกษาวิจัยเรื่อง “การขับเคลื่อนโครงการวัด ประชา รัฐ สร้างสุขของคณะสงฆ์จังหวัดนครสวรรค์” เพื่อนำผลการวิจัยไปเป็นแนวทางในการขับเคลื่อนโครงการวัด ประชา รัฐ สร้างสุขของคณะสงฆ์จังหวัดนครสวรรค์ ต่อไป

วัตถุประสงค์การวิจัย

1. เพื่อศึกษากระบวนการขับเคลื่อนโครงการวัด ประชา รัฐ สร้างสุขของคณะสงฆ์จังหวัดนครสวรรค์
2. เพื่อศึกษาความสัมพันธ์ของอิทธิบาท 4 กับกระบวนการขับเคลื่อนโครงการวัด ประชา รัฐ สร้างสุขของคณะสงฆ์จังหวัดนครสวรรค์
3. เพื่อเสนอแนวทางการพัฒนาเพื่อขับเคลื่อนโครงการวัด ประชา รัฐ สร้างสุขของคณะสงฆ์ จังหวัดนครสวรรค์

ระเบียบวิธีวิจัย

การศึกษาวิจัยครั้งนี้เป็นการวิจัยแบบผสมวิธี (Mixed Methods Research) ระหว่างการวิจัยเชิงปริมาณ (Quantitative Research) ใช้การศึกษาวิจัยเชิงสำรวจ (Survey Research) จากแบบสอบถาม (Questionnaire) และการวิจัยเชิงคุณภาพ (Qualitative Research) ประกอบการสัมภาษณ์เชิงลึก (In-depth Interview) กับผู้ให้ข้อมูลสำคัญ (Key Informants) ดังนี้

1. ประชากร กลุ่มตัวอย่าง และผู้ให้ข้อมูลสำคัญ

1.1 ประชากร (Population) ได้แก่ วัด กรรมการวัด ผู้นำท้องถิ่น ผู้ให้บ้าน สมาชิกสภาเทศบาล และสมาชิกสภาองค์การบริหารส่วนตำบล รวมทั้งหมด จำนวน 6,528 รูป/คน

1.2 กลุ่มตัวอย่าง (Sample) ได้แก่ วัด กรรมการวัด ผู้นำท้องถิ่น ผู้ให้บ้าน สมาชิกสภาเทศบาล และสมาชิกสภาองค์การบริหารส่วนตำบล จำนวน 377 คน

1.3 ผู้ให้ข้อมูลสำคัญ (Key Informants) ผู้วิจัยทำการสัมภาษณ์เชิงลึก (In- depth Interview) กับผู้ให้ข้อมูลสำคัญจำนวน 12 คน

2. เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

2.1 แบบสอบถาม (Questionnaire) แบ่งออกเป็น 4 ตอน ดังนี้ ตอนที่ 1 ปัจจัยส่วนบุคคลของผู้ตอบแบบสอบถาม ตอนที่ 2 การขับเคลื่อนโครงการวัด ประชา รัฐ สร้างสุขของคณะสงฆ์จังหวัดนครสวรรค์ ตามหลักอิทธิบาทธรรม ตอนที่ 3 การขับเคลื่อนโครงการวัด ประชา รัฐ สร้างสุขของคณะสงฆ์จังหวัดนครสวรรค์ ตอนที่ 4 แนวทางการในการขับเคลื่อนโครงการวัด ประชา รัฐ สร้างสุขของคณะสงฆ์ จังหวัดนครสวรรค์

2.2 แบบสัมภาษณ์ ผู้วิจัยพัฒนาขึ้นตามกรอบของการขับเคลื่อนโครงการวัด ประชา รัฐ สร้างสุขของคณะสงฆ์จังหวัดนครสวรรค์ โดยแบ่งออกเป็น 2 ข้อ คือ 1) สถานภาพการบริหารงานเพื่อขับเคลื่อนโครงการวัด ประชา รัฐ สร้างสุขของคณะสงฆ์ จังหวัดนครสวรรค์ ท่านมีความคิดเห็นอย่างไร 2) การบริหารงานเพื่อขับเคลื่อนโครงการวัด ประชา รัฐ สร้างสุขของคณะสงฆ์ จังหวัดนครสวรรค์ ตามหลักอิทธิบาท 4 ท่านมีความคิดเห็นอย่างไร

3. วิธีเก็บรวบรวมข้อมูล

1. จากแบบสอบถาม ในการวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยได้ดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูลมีขั้นตอน ดังนี้ ขอหนังสือจากผู้อำนวยการหลักสูตรบัณฑิตศึกษา มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย วิทยาเขต นครสวรรค์ ถึงเจ้าคณะจังหวัดนครสวรรค์ เพื่อขอความอนุเคราะห์ในการตอบแบบสอบถามพระภิกษุสงฆ์ในเขตปกครอง นำแบบสอบถามฉบับสมบูรณ์ไปเก็บข้อมูลกับพระภิกษุสงฆ์ที่เป็นกลุ่มตัวอย่างจำนวน 377 ชุด นำข้อมูลที่ได้ไปวิเคราะห์และประมวลผลโดยใช้โปรแกรมสำเร็จรูปเพื่อการวิจัยทางสังคมศาสตร์ต่อไป

2. จากแบบสัมภาษณ์ ในการวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยได้ดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูลมีขั้นตอน ดังนี้ ขอหนังสือจากผู้อำนวยการหลักสูตรบัณฑิตศึกษา มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย วิทยาเขต นครสวรรค์ ถึงผู้ให้ข้อมูลสำคัญ เพื่อขอความอนุเคราะห์ในการให้สัมภาษณ์ ทำการนัดวัน เวลา และสถานที่กับผู้ให้ข้อมูลสำคัญ เพื่อสัมภาษณ์ตามที่กำหนดไว้ ดำเนินการสัมภาษณ์ตามวัน เวลาและสถานที่ที่กำหนดนัดไว้ จนครบทุกประเด็น โดยขออนุญาตใช้วิธีการจดบันทึกและการบันทึกเสียงประกอบการสัมภาษณ์ นำข้อมูลดิบที่ได้มารวบรวมเพื่อวิเคราะห์โดยวิธีการที่เหมาะสมและนำเสนอต่อไป

4. สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล

1. แบบสอบถาม

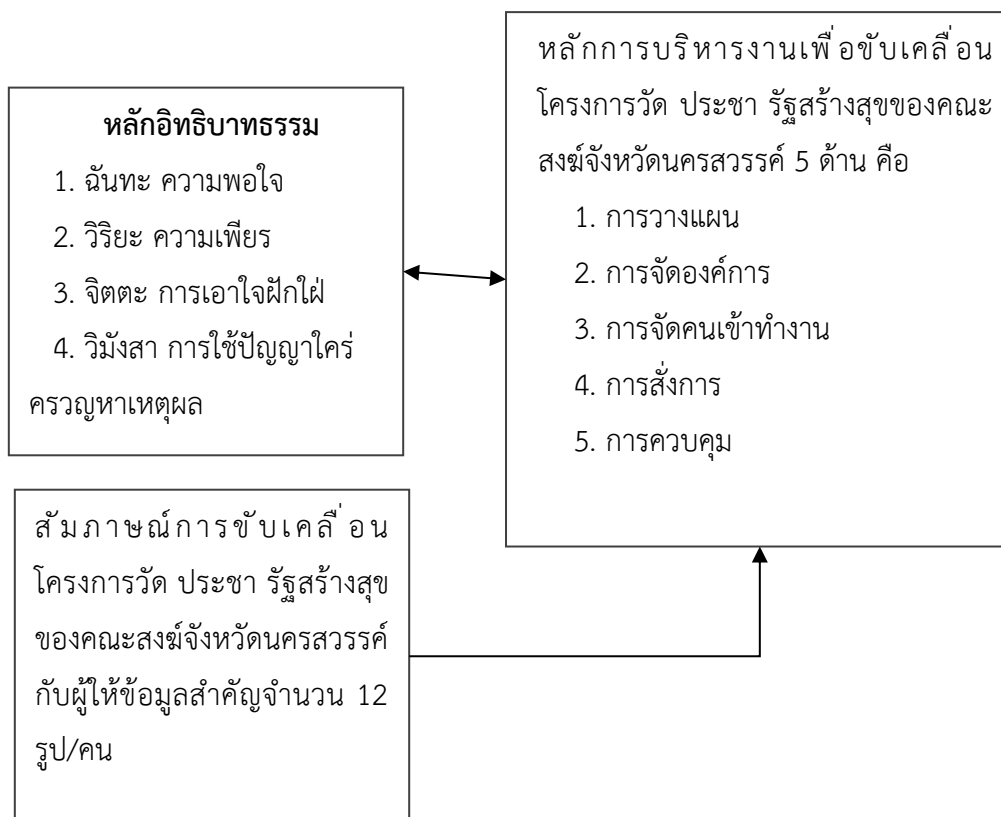
1.1 สถิติพรรณนา (Descriptive Statistics) สำหรับอธิบายลักษณะทั่วไปและระดับการบริหารงานเพื่อขับเคลื่อนโครงการวัด ประชา รัฐ สร้างสุข คือ ค่าความถี่ (Frequency) ค่าร้อยละ (Percentage) ค่าเฉลี่ย (Mean) และค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน (Standard Deviation)

1.2 สถิติอนุมาน (Inferential Statistics) สำหรับทดสอบสมมติฐานโดยใช้การทดสอบแบบค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์แบบเพียร์สัน (Pearson Product Moment Correlation Coefficient) เพื่อหาค่าความสัมพันธ์ของตัวแปรสองตัวที่อิสระต่อกัน

2. จากแบบสัมภาษณ์

ใช้วิธีการวิเคราะห์แบบอุปนัย (Analytic induction) โดยนำข้อมูลมาเรียบเรียงและจำแนกอย่างเป็นระบบจากนั้นนำมาตีความหมาย เชื่อมโยงความสัมพันธ์และสร้างข้อสรุปจากข้อมูลต่าง ๆ เพื่อตอบคำถามตามวัตถุประสงค์ของการวิจัย

กรอบแนวคิดในการวิจัย

แผนภาพที่ 1 กรอบแนวคิดในการวิจัย

ผลการวิจัย

1. การขับเคลื่อนโครงการวัด ประชา รัฐ สร้างสุขของคณะสงฆ์จังหวัดนครสวรรค์

1.1 การขับเคลื่อนโครงการวัด ประชา รัฐ สร้างสุขของคณะสงฆ์จังหวัดนครสวรรค์

ตามหลักอิทธิบาทธรรม

ตารางที่ 1 ค่าเฉลี่ย ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน การขับเคลื่อนโครงการวัด ประชา รัฐ สร้างสุขของคณะสงฆ์จังหวัดนครสวรรค์ตามหลักอิทธิบาทธรรม

(n=377)			
การขับเคลื่อนโครงการวัด ประชา รัฐ สร้างสุข ของคณะสงฆ์จังหวัดนครสวรรค์ ตามหลักอิทธิบาทธรรม	ระดับความคิดเห็น		
	$\bar{X}$	S.D.	แปลผล
ด้านฉันทะ ความพอใจ	3.62	0.679	มาก
ด้านวิริยะ ความเพียร	3.69	0.610	มาก
ด้านจิตตะ การเอาใจใส่	3.65	0.741	มาก
ด้านวิมังสา การใช้ปัญญาใคร่ครวญหาเหตุผล	3.69	0.584	มาก
ภาพรวม	3.66	0.455	มาก

จากตารางที่ 1 พบว่า การขับเคลื่อนโครงการวัด ประชา รัฐ สร้างสุขของคณะสงฆ์จังหวัดนครสวรรค์ตามหลักอิทธิบาทธรรมโดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก ($\bar{X}=3.66$, S.D.=0.455)เมื่อจำแนกเป็นรายด้าน พบว่า การขับเคลื่อนโครงการวัด ประชา รัฐ สร้างสุขของคณะสงฆ์จังหวัดนครสวรรค์ตามหลักอิทธิบาทธรรมอยู่ในระดับมากทุกด้าน คือ วิมังสา การใช้ปัญญาใคร่ครวญหาเหตุผล วิริยะ ความเพียร จิตตะ การเอาใจใส่ และฉันทะ ความพอใจ

1.2 การขับเคลื่อนโครงการวัด ประชา รัฐ สร้างสุขของคณะสงฆ์จังหวัดนครสวรรค์ตามหลักการบริหาร

ตารางที่ 2 ค่าเฉลี่ย ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน การขับเคลื่อนโครงการวัด ประชา รัฐ สร้างสุขของคณะสงฆ์จังหวัดนครสวรรค์ตามหลักการบริหาร

(n=377)

การขับเคลื่อนโครงการวัด ประชา รัฐ สร้างสุข ของคณะสงฆ์จังหวัดนครสวรรค์หลักการบริหาร	ระดับความคิดเห็น		
	$\bar{X}$	S.D.	แปลผล
ด้านการวางแผน	3.62	0.661	มาก
ด้านการจัดองค์การ	3.67	0.653	มาก
ด้านการจัดคนเข้าทำงาน	3.60	0.665	มาก
ด้านการสั่งการ	3.66	0.622	มาก
ด้านการควบคุม	3.71	0.680	มาก
ภาพรวม	3.65	0.435	มาก

จากตารางที่ 2 พบว่า การขับเคลื่อนโครงการวัด ประชา รัฐ สร้างสุขของคณะสงฆ์จังหวัดนครสวรรค์ตามหลักการบริหาร โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก ($\bar{X}=3.65$, S.D.=0.435) เมื่อจำแนกเป็นรายด้านพบว่า การขับเคลื่อนโครงการวัด ประชา รัฐ สร้างสุขของคณะสงฆ์จังหวัดนครสวรรค์ ตามหลักการบริหารอยู่ในระดับมาก คือ ด้านการควบคุม ด้านการวางแผน ด้านการสั่งการ ด้านการจัดองค์การ และด้านการจัดคนเข้าทำงาน ตามลำดับ

2. ความสัมพันธ์ของอิทธิบาท 4 กับการขับเคลื่อนโครงการวัด ประชา รัฐ สร้างสุขของคณะสงฆ์จังหวัดนครสวรรค์

ตารางที่ 3 แสดงความสัมพันธ์ระหว่างหลักอิทธิบาท 4 กับกระบวนการขับเคลื่อนโครงการวัด ประชา รัฐ สร้างสุขของคณะสงฆ์จังหวัดนครสวรรค์

	X ₁	X ₂	X ₃	X ₄	Y ₁	Y ₂	Y ₃	Y ₄	Y ₅	X รวม	Y รวม
x ₁	1										
x ₂	.422*	1									
x ₃	.108*	.390*	1								
x ₄	.340*	.202*	.420*	1							
y ₁	.484*	.323*	.056	.419*	1						

y ₂	.687*	.350*	.132*	.360*	.564*	1					
y ₃	.838*	.421*	.142*	.230*	.427*	.608*	1				
y ₄	.296*	.533*	.169*	.205*	.321*	.293*	.302*	1			
y ₅	.056	.130*	.745*	.425*	.074	.119*	.091	.225*	1		
X _{รวม}	.668*	.716*	.713*	.687*	.446*	.543*	.586*	.424*	.504*	1	
Y _{รวม}	.711*	.524*	.381*	.496*	.718*	.777*	.732*	.633*	.462*	.755*	1

* มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05

** มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.01

จากตารางที่ 3 พบว่า หลักอิทธิบาท 4 มีความสัมพันธ์เชิงบวกในระดับสูงกับการบริหารการขับเคลื่อนโครงการวัด ประชา รัฐ สร้างสุขของคณะสงฆ์จังหวัดนครสวรรค์ โดยมีค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ ($r = 0.755$) อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.01 จึงยอมรับสมมติฐานที่ตั้งไว้

3. แนวทางการพัฒนาเพื่อขับเคลื่อนโครงการวัด ประชา รัฐ สร้างสุขของคณะสงฆ์ จังหวัดนครสวรรค์

จากการเก็บสัมภาษณ์เชิงลึกกับตัวแทนวัด ตัวแทนองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น และตัวแทนชาวบ้านผู้วิจัยได้สรุปเป็นแนวทางโดยนำแนวทางการดำเนินการที่มีอยู่แล้วมาบูรณาการรวมกัน เพื่อให้การขับเคลื่อนโครงการเกิดประสิทธิภาพ ได้สรุปเป็นแนวทางการพัฒนาเพื่อขับเคลื่อนโครงการวัด ประชา รัฐ สร้างสุขของคณะสงฆ์ด้วยการสร้างสัปปายะสู่วัดด้วยวิถี 5ส 7 ประการ คือ

1. ประกาศนโยบาย คือ การประกาศใช้นโยบาย โครงการวัด ประชา รัฐ สร้างสุขของคณะสงฆ์ จังหวัดนครสวรรค์ การประกาศใช้นโยบาย กลยุทธ์ที่จะน่านโยบายไปปฏิบัติให้ประสบผลสำเร็จ การพิจารณาถึงกลยุทธ์ในการน่านโยบายไปปฏิบัติควบคู่กันไปในกระบวนการกำหนดนโยบายก่อนที่จะทำการประกาศใช้นโยบายให้ประสบความสำเร็จมีสูง

2. กำหนดคณะกรรมการ คือ การแต่งตั้งคณะกรรมการดำเนินงาน เพื่อเป็นหลักในการส่งเสริมสนับสนุนให้คณะสงฆ์บุคลากรและชุมชนเป็นผู้ร่วมขับเคลื่อนการเผยแพร่และการปฏิบัติตามหลัก 5ส หลักสัปปายะ และแนวคิดการออกแบบและวางผังพื้นที่รวมทั้งการอำนวยความสะดวกให้แก่บุคลากรที่เกี่ยวข้องในการดำเนินงานในระดับต่าง ๆ ของโครงการเพื่อสร้างวินัยและความรับผิดชอบต่อสังคมโดยประสานงานกับฝ่ายสาธารณูปการของมหาเถรสมาคมและภาคีที่เกี่ยวข้อง

3. อบรมให้ความรู้ คือ การพัฒนาศักยภาพความรู้ทัศนคติและแนวปฏิบัติของพระสงฆ์บุคลากรและชุมชนให้มีความรู้ความเข้าใจและทักษะการปฏิบัติตามหลัก 5ส การจัดการสิ่งแวดล้อมและทรัพยากรวัฒนธรรมของวัดและชุมชนรวมทั้งส่งเสริมให้พระสงฆ์บุคลากรและชุมชนในการเป็นต้นแบบการสร้างวินัยตามหลัก 5ส และการปฏิบัติตามหลักพุทธธรรม

4. สำรวจพื้นที่ จัดทำแผนผังวัด และวิเคราะห์พื้นที่เพื่อการพัฒนา คือ ดำเนินการวิเคราะห์บริบทของวัดได้โดยกระบวนการวิเคราะห์เพื่อหาจุดแข็งจุดอ่อนของพื้นที่ภายในวัดเพื่อหาวิธีการในการปรับปรุงพัฒนาในจุดอ่อนที่ค้นพบรวมถึงส่งเสริมต่อยอดจุดแข็งที่มีอยู่ของวัดให้มีความโดดเด่นสวยงาม

5. จัดทำแผนปรับปรุง คือ การส่งเสริมและสนับสนุนให้วัดมีการจัดทำผังแม่บทและแผนพัฒนาสภาพของวัดอย่างเป็นระบบเพื่อให้วัดเป็นรมณีสถานเพื่อการเรียนรู้เสริมสร้างสติปัญญาและจิตใจให้กับชุมชนให้มีการใช้ประโยชน์ในพื้นที่และอาคารอย่างมีประสิทธิภาพมากขึ้นพระภิกษุสงฆ์สามารถดำรงวัตรปฏิบัติในสภาพแวดล้อมที่ดีตามหลักพระธรรมวินัยโดยมีการวางแผนและออกแบบสภาพแวดล้อมทางกายภาพเพื่อรองรับกิจกรรมต่างๆอย่างเหมาะสม

6. ลงมือปฏิบัติ คือ การลงมือปฏิบัติโครงการวัดประชารัฐสร้างสุขนั้นกำหนดให้มีการทำความสะอาดครั้งใหญ่หรือที่เรียกว่า Big Cleaning Day ไม่ควรต่ำกว่า 2 ครั้ง/ปีโดยการทำให้ Big Cleaning Day จะต้องเกิดจากการร่วมแรงร่วมใจกันของทุกภาคส่วน เช่น เจ้าอาวาส พระสงฆ์และสามเณรภายในวัดองค์กรที่จับคู่กับวัดชุมชนที่อยู่ในบริเวณวัดหน่วยงานจิตอาสาอื่น ๆ ที่มีความประสงค์เข้าร่วมทำกิจกรรม เช่น โรงเรียนหน่วยงานปกครองในพื้นที่ ภาคเอกชนและชมรมต่างๆ เป็นต้น

7. สรุปผลการดำเนินงาน คือ การสรุปผลการดำเนินการหลังจากได้ลงมือปฏิบัติตามแผนควรถ่ายภาพก่อน-หลังทำการปรับปรุงเพื่อให้เห็นภาพการเปลี่ยนแปลงที่เกิดขึ้นและเพื่อใช้เป็นข้อมูลในการจัดทำมาตรฐานพื้นที่รวมถึงควรถ่ายภาพในระหว่างการทำกิจกรรมเพื่อใช้สำหรับประชาสัมพันธ์โครงการและถือได้ว่าเป็นการบันทึกความทรงจำในการร่วมแรงร่วมใจทำสิ่งดี ๆ ร่วมกันของทุกภาคส่วน

อภิปรายผลการวิจัย

1. กระบวนการขับเคลื่อนโครงการวัด ประชา รัฐ สร้างสุขของคณะสงฆ์จังหวัดนครสวรรค์

1.1) การขับเคลื่อนโครงการวัด ประชา รัฐ สร้างสุขของคณะสงฆ์จังหวัดนครสวรรค์ตามหลักอิทธิบาทธรรมโดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก ($\bar{X}=3.66$, S.D.=0.455) ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของพระราชนทร์ วิจารณ์ และคณะ (2560 : 45) ได้ศึกษาวิจัยเรื่อง “ศึกษารูปแบบการดำเนินงานขับเคลื่อนโครงการ “หมู่บ้าน รักษาศีล 5” ของคณะสงฆ์ จังหวัดหนองคาย” ผลการวิจัยพบว่า รูปแบบการดำเนินงานขับเคลื่อนโครงการ “หมู่บ้าน รักษาศีล 5” พบว่า “ศีล” หมายถึง ความประพฤติชอบทางกาย และวาจาหรือ เรียกว่า ความเป็นปกติ คือ ความมีระเบียบวินัยทางกาย และวาจา โดยอาศัยเจตนางดเว้นจึงละบาป คือ อกุศลได้ คือ กาย

ทุจริต วชิทุจริต รูปแบบการดำเนินงานขับเคลื่อนโครงการ “หมู่บ้านรักษาศีล 5” คือ รูปแบบความสัมพันธ์ทางสังคมของปัจเจกบุคคล กลุ่มคน โดยการทำกิจกรรมร่วมกันตลอดจนมี เป้าหมายเดียวกัน หรือที่เรียกว่า เครือข่ายทางสังคมนั้น ซึ่งหมายถึงการดำเนินการเพื่อเชิญชวนให้คน ในหมู่บ้านมาร่วมกันรักษาศีล 5 จะต้องมีการสร้างเครือข่าย เพื่อเชื่อมโยงกลุ่มคนที่สมัครใจจะร่วมกัน รักษาศีล 5 ภายใต้พื้นฐานของความเคารพสิทธิ เชื่อถือ เอื้ออาทรซึ่งกันและกัน เพื่อนำไปสู่จุดหมายที่ เห็นพ้องต้องกัน

1.2) การขับเคลื่อนโครงการวัด ประชา รัฐ สร้างสุขของคณะสงฆ์จังหวัดนครสวรรค์ตามหลักการ บริหาร โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก ($\bar{X}=3.65$, S.D.=0.435) สอดคล้องกับงานวิจัยของ พระมหาภุชญา กิตติโสภโณ (แช่หลี่) (2558 : 65) ได้ศึกษาวิจัยเรื่อง “การสร้างความปลอดภัยของสมณฉันท์ ด้วยการขับเคลื่อน โครงการหมู่บ้านรักษาศีล 5 จังหวัดพระนครศรีอยุธยา” ผลการวิจัยพบว่า การสร้างความปลอดภัยของสมณฉันท์ นั้น เริ่มจากการสร้างความปลอดภัยในจิตใจของ แต่ละคนก่อน เพื่อสร้างสันติภาพสู่สังคมภายนอก โดยใช้ หลักการเข้าใจ เข้าถึง และพัฒนา ส่วนกระบวนการสร้างความปลอดภัย ด้วยการขับเคลื่อน โครงการหมู่บ้านศีล 5 จังหวัด พระนครศรีอยุธยา ใช้หลักการบริหารโครงการอย่างมีประสิทธิภาพ คือ การ วางแผน (Planning) การจัดหน่วยงาน (Organizing) การจัดสายงานและการจัดตัวบุคคล (Staffing) การ อำนาจการ (Directing) การประสานงาน (Coordinating) การรายงาน (Reporting) และ งบประมาณ (Budgeting) โดยผู้นำชุมชนจะต้องยึดหลักการสร้างความปลอดภัยของสมณฉันท์ 6 ประการคือ หลักความถูกต้อง หลักความเหมาะสม หลักความบริสุทธิ์ หลักความยุติธรรม หลักพรหมวิหารธรรม และหลักความเสียสละ จะทำให้เกิดบรรยากาศแห่งความสมัครสมานสามัคคีของคนในชุมชนอย่าง แท้จริง

2. ผลการทดสอบสมมติฐานความสัมพันธ์ของอิทธิบาท 4 กับกระบวนการการขับเคลื่อน โครงการวัด ประชา รัฐ สร้างสุขของคณะสงฆ์จังหวัดนครสวรรค์

หลักอิทธิบาท 4 มีความสัมพันธ์เชิงบวกในระดับสูงกับการบริหารการขับเคลื่อนโครงการวัด ประชา รัฐ สร้างสุขของคณะสงฆ์จังหวัดนครสวรรค์ โดยมีค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ ($r = 0.755$) อย่างมี นัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.01 จึงยอมรับสมมติฐานที่ตั้งไว้ เมื่อพิจารณาค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ของหลัก อิทธิบาท 4 ($X_1 - X_4$) กับการบริหารการขับเคลื่อนโครงการวัด ประชา รัฐ สร้างสุขของคณะสงฆ์จังหวัด นครสวรรค์ รายด้านทุกด้าน พบว่า มีความสัมพันธ์กันเชิงบวก โดยมีค่าความสัมพันธ์ (r) ระหว่าง 0.838 – 0.056 มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.01 และ ระดับ 0.05 สอดคล้องกับงานวิจัยของนิพนธ์ โอภาซี (2557 : 67) ได้ศึกษาวิจัยเรื่อง “การบริหารงานตามหลักอิทธิบาท 4 ขององค์การบริหารส่วนตำบลห้วยแก้วเหนือ อำเภอนองบัว จังหวัดนครสวรรค์”ผลการวิจัยพบว่า การเปรียบเทียบความคิดเห็นของประชาชนต่อการ บริหารงานตามหลักอิทธิบาท 4 ขององค์การบริหารส่วนตำบลห้วยแก้วเหนืออำเภอนองบัวจังหวัดนครสวรรค์ โดยจำแนกตามปัจจัยส่วนบุคคลพบว่าประชาชนที่มีเพศอายุระดับการศึกษาอาชีพและรายได้ต่างกันมีความ

คิดเห็นต่อการบริหารงานตามหลักอิทธิบาท 4 ขององค์การบริหารส่วนตำบลห้วยแก้วเหนืออำเภอหนองบัว จังหวัดนครสวรรค์ไม่แตกต่างกันซึ่งปฏิเสธสมมติฐานที่ตั้งไว้

3. แนวทางการพัฒนาเพื่อขับเคลื่อนโครงการวัด ประชา รัฐ สร้างสุขของคณะสงฆ์ จังหวัดนครสวรรค์

แนวทางโดยนำแนวทางการดำเนินการที่มีอยู่แล้วมาบูรณาการรวมกัน เพื่อให้การขับเคลื่อนโครงการเกิดประสิทธิภาพ ได้สรุปเป็นแนวทางการพัฒนาเพื่อขับเคลื่อนโครงการวัด ประชา รัฐ สร้างสุขของคณะสงฆ์ด้วยการสร้างสัปปายะสู่วัดด้วยวิถี 5ส 7 ประการ คือ 1) ประกาศนโยบาย 2) กำหนดคณะกรรมการ 3) อบรมให้ความรู้ 4) สำรวจพื้นที่ 5) จัดทำแผนปรับปรุง 6) ลงมือปฏิบัติ และ 7) สรุปผลการดำเนินงาน ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของและสอดคล้องกับงานวิจัยของ พระมหาภุชญา กิตติโสภโณ (แช่หลี่) (2558 : 65) ได้ศึกษาวิจัยเรื่อง “การสร้างความปลอดภัยของสมณฉันท์ ด้วยการขับเคลื่อน โครงการหมู่บ้านรักษาศีล 5 จังหวัดพระนครศรีอยุธยา” ผลการวิจัยพบว่า การสร้างความปลอดภัยของสมณฉันท์นั้น เริ่มจากการสร้างความปลอดภัยในจิตใจของ แต่ละคนก่อน เพื่อสร้างสันติภาพสู่สังคมภายนอก โดยใช้หลักการเข้าใจ เข้าถึง และพัฒนา ส่วนกระบวนการสร้างความปลอดภัย ด้วยการขับเคลื่อนโครงการหมู่บ้านรักษาศีล 5 จังหวัดพระนครศรีอยุธยา ใช้หลักการบริหารโครงการอย่างมีประสิทธิภาพ คือ การวางแผน (Planning) การจัดหน่วยงาน (Organizing) การจัดสายงานและการจัดตัวบุคคล (Staffing) การอำนวยการ (Directing) การประสานงาน (Coordinating) การรายงาน (Reporting) และ งบประมาณ (Budgeting) โดยผู้นำชุมชนจะต้องยึดหลักการสร้างความปลอดภัย 6 ประการคือ หลักความถูกต้อง หลักความเหมาะสม หลักความบริสุทธิ์ หลักความยุติธรรม หลักพรหมวิหารธรรม และหลักความเสียสละ จะทำให้เกิดบรรยากาศแห่งความสามัคคีสามัคคีของคนในชุมชนอย่าง แท้จริง

ข้อเสนอแนะ

1. ข้อเสนอแนะเชิงนโยบาย

1.1 คณะสงฆ์จังหวัดนครสวรรค์ ควรวางแผนพัฒนาสาธารณูปการของวัดตามแผนยุทธศาสตร์การปฏิรูปกิจการพระพุทธศาสนา ด้านสาธารณูปการของมหาเถรสมาคมซึ่งสอดคล้องกับการ ดำเนินงานโครงการชุมชนคุณธรรมน้อมนำหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง จังหวัดปทุมธานีพร้อม ที่จะพัฒนาคนให้เป็นคนเก่งและเป็นคนดีของประเทศในอนาคต

1.2 คณะสงฆ์จังหวัดนครสวรรค์ควรสนับสนุนการลงมือปฏิบัติ (Do) การลงมือปฏิบัติตามโครงการวัด ประชา รัฐสร้างสุข สามารถลงมือปฏิบัติโดยการทำความสะอาดครั้งใหญ่ และบริหารจัดการการพัฒนาลงมือปฏิบัติ

1.3 คณะสงฆ์จังหวัดนครสวรรค์ควรตรวจสอบ (Check) ตามโครงการวัด ประชา รัฐ สร้างสุข การประเมินผล การปฏิบัติตามแผน โดยจัดให้มีการประเมินผลตามแผนที่กำหนด วิเคราะห์ปัญหาและสาเหตุที่เกี่ยวข้องจากการเปรียบเทียบระหว่างเป้าหมายกับการดำเนินการตามแผน เพื่อจะทราบว่าต้องปรับปรุงแก้ไขอย่างไร การตรวจสอบทำให้รับรู้สภาพการณ์ของงานที่เป็นอยู่ เปรียบเทียบกับสิ่งที่วางแผน

1.4 คณะสงฆ์จังหวัดนครสวรรค์ควรมีการปรับปรุงแก้ไข (Act) มีการตรวจประเมินการจัดทำระบบ 5ส. เป็นประจำสม่ำเสมอโดยเจ้าของพื้นที่เป็นผู้ตรวจประเมินคณะกรรมการที่แต่งตั้งขึ้นจากหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง เป็นผู้ตรวจประเมิน รวมถึงการเผยแพร่ภาพข่าว วิดีโอกิจกรรม เผยแพร่ประชาสัมพันธ์ ใน Facebook กลุ่มชื่อ “1 ท้องถิ่น 1 ศาสนสถาน ประชารัฐ สร้างสุข” การดำเนินงานตาม โครงการวัด ประชา รัฐ สร้างสุข : พัฒนาวัด ตามแนวทาง 5 ส. ที่ทุกภาคส่วนมีส่วนร่วม

2. ข้อเสนอแนะเชิงปฏิบัติ

2.1 เจ้าคณะผู้ปกครองต้องปฏิบัติเป็นตัวอย่างที่ดี จัดกิจกรรมส่งเสริม กระตุ้นให้พระภิกษุสามเณร ภายในวัดปฏิบัติตามมาตรฐานอย่างสม่ำเสมอ

2.2 เจ้าคณะผู้ปกครองควรกำหนดรายละเอียดของการทำความสะอาด กำหนดเวลาทำความสะอาด ผู้รับผิดชอบจะต้องสื่อสารให้พระภิกษุสามเณรภายในวัดเข้าใจวัตถุประสงค์ของการทำความสะอาดและศึกษา วิธีการใช้งานอุปกรณ์อย่างถูกต้องและปลอดภัย ใช้อุปกรณ์และวิธีการทำความสะอาดที่ถูกต้อง ทำให้การทำความสะอาดเป็นส่วนหนึ่งในกิจวัตรประจำวัน สร้างความรู้สึกร่วมกันมีส่วนร่วมและความเป็นเจ้าของวัดให้แก่พระภิกษุสามเณรได้

2.3 เจ้าคณะผู้ปกครองควรมีการแยกแยะสิ่งของและจัดเป็นหมวดหมู่ จัดแบ่งแยกเป็นหมวดหมู่ตาม ชนิดหรือประเภทของสิ่งของ กำหนดวันทำความสะอาดครั้งใหญ่ (big cleaning day) การชี้แจงพระภิกษุสามเณรภายในวัดให้ทราบกิจกรรม และทำร่วมกันอย่างสามัคคีกำหนดผู้รับผิดชอบหรือหัวหน้า งานที่ทำหน้าที่ในการร่วมพิจารณา ตรวจสอบ และกำหนดกฎเกณฑ์ให้ชัดเจน เจ้าอาวาสต้อง เป็นผู้ตัดสินใจครั้งสุดท้าย

2.4 เจ้าคณะผู้ปกครองควรมอบหมายพื้นที่รับผิดชอบให้แก่พระภิกษุสามเณร การแบ่งความรับผิดชอบในการ ทำความสะอาดให้ชัดเจน มีการทำความสะอาด (ปัด กวาด เช็ด ถู) และตรวจสอบเครื่องมือ อุปกรณ์รวมทั้งบริเวณพื้นที่ภายในวัด

3. ข้อเสนอแนะเพื่อการวิจัยครั้งต่อไป

3.1 ควรศึกษาวิจัยเกี่ยวกับผลสัมฤทธิ์การดำเนินโครงการวัด ประชา รัฐ สร้างสุขที่ตอบสนองต่อความต้องการของประชาชนในชุมชน

3.2 ควรศึกษาวิจัยเกี่ยวกับการสร้างความร่วมมือตามหลัก “บวร” เพื่อการพัฒนาวัดอย่างยั่งยืน

เอกสารอ้างอิง

- นิพนธ์ โอภาษี. (2557). *การบริหารงานตามหลักอิทธิบาท 4 ขององค์การบริหารส่วนตำบลห้วยแก้วเหนือ อำเภอนองบัว จังหวัดนครสวรรค์*. วิทยานิพนธ์พุทธศาสนศาสตรมหาบัณฑิต (สาขาวิชารัฐประศาสนศาสตร์). บัณฑิตวิทยาลัย : มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.
- ฝ่ายสาธารณูปการ มหาเถรสมาคม. (2563). *คู่มือแลแนวปฏิบัติโครงการวัด ประชา รัฐ สร้างสุข*. นนทบุรี : นิติธรรมการพิมพ์.
- พระมหากษัตริยา กิตติโสภโณ (แช่หลี่). (2558). *การสร้างความปลอดภัยของสมณฉันท์ ด้วยการขับเคลื่อนโครงการหมู่บ้านรักษาศีล 5 จังหวัดพระนครศรีอยุธยา*. รายงานการวิจัย. มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.
- พระราชนิพนธ์ วิสารโท และคณะ (2560). *ศึกษารูปแบบการดำเนินงานขับเคลื่อนโครงการ “หมู่บ้านรักษาศีล 5”*. รายงานการวิจัย. มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.
- สำนักงานพระพุทธศาสนาจังหวัดนครสวรรค์. (2562). *โครงการวัด ประชา รัฐ สร้างสุข พัฒนาวัดตามแนวทาง 5ส จังหวัดนครสวรรค์*. นครสวรรค์: สำนักงานพระพุทธศาสนาจังหวัดนครสวรรค์.